

נשים

מתקבות

טקסט, תמונה וספרי אמן

תלפיות

גלריה לעיצוב חנכי

תערוכת בוגרות המסלול לאמנות מכללת תלפיות תשפ"א

נשים מתכתבות

טקסט, תמונה וספרי אמן

התערוכה התקיימה בגלריה חנקין בחולון
בין התאריכים: י"ד בתמוז תשפ"א – ט"ו באב תשפ"א, 23.6.21 – 24.7.21

תודות לכל העוסקים במלאכת האמנות ובאפשרו היצירה והתערוכה

לראש מכללת תלפיות בנימין בהגון, למנכ"ל הראל יצחקי,
לראש המסלול לאמנות ד"ר מתי פישר, לרכזת המסלול לאמנות אורנה סגל,
לאסיסטנטים שיר לייב ורנן אדר, למזכירת המסלול הלנה שקני,
לצוות הטכני דביר אודסר, רפי מותחדה ואביחי מדמון
ולכל צוות המרצים המקצועי והמסור של המסלול לאמנות

תודה מיוחדת למנחי הפרויקט ואוצרי התערוכה: ד"ר דליהרות הלפרין וקולט זיו

תודה לעיריית חולון: לראש העיר מר מוטי ששון, לרכז האמנותי לגלריות
שמעון קסטיאל ז"ל ולעוזר המנכ"ל לתרבות ואמנות רפי וזאנה

כתיבת טקסטים: סטודנטיות שנה ד' אמנות
עריכה לשונית: ד"ר דליהרות הלפרין, ד"ר מתי פישר
הפקת הקטלוג: קולט זיו
עיצוב קטלוג ופוסטרים: נחמה סומך
צילום: יגאל פרדו, דוריאן גוטליב
תלית עבודות: שיר לייב, רנן אדר
התמונה על הכריכה הקדמית: הודיה פנדל
התמונה בעמ' 5: שני כהן
התמונה על הכריכה האחורית: נעמי חבשוש

בוגרות יקרות,

בוגרות מכללת תלפיות במסלול לאמנות תשפ"א עברו כברת דרך ארוכה ומשמעותית בחייהן האישיים והמקצועיים שהגיעה לסיימה עם פרויקט הגמר באמנות. במסלול לאמנות במכללת תלפיות קיבלו הסטודנטיות הכנה מצוינת והכרות עם שפה אמנותית עשירה העומדת בקדמת העשייה האמנותית, הן בתחום יצירת האמנות והן בתחום הוראתה. פרויקט הגמר הפגיש את הסטודנטיות עם הרצונות שלהן, עם היכולות הטכניות והמקצועיות שלהן ועם אילוצים וצרכים חברתיים סביב הצגת אמנות. הפרויקט התקיים בשנה מאתגרת שבה התמודדנו עם משבר בריאותי של מגיפת קורונה. השנה, ביצוע העבודות היה במדיום של כתיבת סופרים יפה - קליגרפיה, ובשימוש במדיום זה על מנת ליצור תקשורת בין החיים העכשוויים לבין העבר המשותף של האומה. התקשורת של הסטודנטיות היה עם דמויות נשים בתנ"ך, ודבר זה עזר להן לצלוח הן את המשבר הכללי וגם למצוא את מקומן הפרטי כנשים צעירות המתמודדות עם אתגרים רבים של צמיחה והתפתחות. ניתן לראות זאת ברבות מהעבודות השואבות כוח ממעשיהן של גיבורות המקרא או מדגישות מוטיבים של תפילה והתגברות על צרה. במונחים היסטוריים, הרעיון כי נשים יכולות לכתוב ובאמצעות הכתיבה ליצור להן מקום בשיח הקולקטיבי, הינו רעיון חדש. הסטודנטיות מצאו תקדימים למקום זה בטקסטים מסורתיים של היהדות. בתוך כך הן גיבשו סוג חדש של שיח המרחיב את המובן המקובל של כתיבה כמקום של חוק וסדר ציבורי לעבר כיוונים פרטיים, יחודיים, אישיים ונשיים. השילוב בעבודות בין מסורת ובין חדשנות, ובין פן אמוני ופן יצירתי, מהווה הצלחה משמעותית עבור הסטודנטיות הן בהיבט האמנותי והן בהתפתחותן

האישית והמקצועית ומבוססת על הרציונל של המסלול לאמנות במכללת תלפיות.

בוגרות יקרות, עם הצבת התערוכה אני מאחל לכם המשך עשייה מוצלחת בכל התחומים, ומתן ביטוי יצירתי לכוחות הנפש שלכם מתוך שמחה ובריאות טובה.

תודות לכל העוסקים במלאכת האמנות ובאפשרו היצירה והתערוכה: למנהל מכללת תלפיות בנימין בהגון, למנכ"ל הראל יצחקי, לצוות מורי המסלול לאמנות, לאסיסטנטים ולצוות המנהלי והטכני, שעזרו לסטודנטיות בכל שלבי לימודיהן ותרמו להגעתן למעמד זה.

תודה מיוחדת למנחי הפרויקט ששימשו גם כאוצרי התערוכה: ד"ר דליהרות הלפרין וקולט זיו, על השקעת הזמן והמאמץ העילאי להניע כל בוגרת למיצוי מלא של יכולותיה האישיות והמקצועיות במסגרת פרויקט הגמר.

תודה לעיריית חולון על שיתוף הפעולה והקצאת הגלריה לתערוכה: לראש העיר מר מוטי ששון, לרכז האמנותי לגלריות שמעון קסטיאל ז"ל ולעוזר המנכ"ל לתרבות ואמנות רפי וזאנה.

ד"ר מתי פישר
ראש המסלול לאמנות
מכללת תלפיות

נשים מתכתבות

טקסט, תמונה וספרי אמן

לשפוט את תוצאות חייה של דינה. העמדה זו מתכתבת עם נושא כאוב ועכשווי של הצורך של נשים להתמודד עם שיפוט עיין גם כאשר הן קורבנות של תקיפה.

אור-חן דבח עוסקת בשתי נשותיו של למך - עדה וצילה. מסופר על נשים אלו ששימשו את למך לשתי מטרות שונות, אחת לרביה ואחת לתענוגות. בפיצול הקיים במדרש בין שתי פונקציות אלו מהדהדת גם דילמה מודרנית של חיפצון נשים למטרות שונות.

שתי עבודות על חנה, של **נועה בן סעדון ושני כהן**, עוסקות בתפילה ובציפייה לילד. בעבודה של נועה בן סעדון נוצר טקסט המועמד בצורה - טקסט שאופן כתיבתו יוצר צורות חזותיות המתקשרות לתוכן תפילת חנה והצפייה לילד. בעוד עמודים אלו נפתחים כספר, בעבודתה של שני כהן נוצרות אותיות הפורחות באוויר בהיותם נוצרות מאו.

גילת חדד עוסקת בדמות חנה ומעמידה אותה לצד אסתר ורחל בחדר סגור במסגרת מיצג וידיאו, הכולל גם טקסט. בעבודתה משולבים צילומים אישיים, עמוד גוויל טקסט ווידיאו ללא קול.

ענבל אורן העוסקת ברות כזרה שהפכה למייסדת שושלת מלכותית יוצרת כסא מלכות הבנוי כמדרגות של שטיח אותיות ועולה ונמשך דרך המשענת כסולם.

נעמי חבשוש עוסקת באסתר תוך התייחסות לאריגת שטיחים פרסית כמוטיב של העברה מכח נסתר לכח נגלה.

נעה מונטין משתמשת בחיבור מודרני בין מוניטור הלידה וטקסט קליגרפי בגדלים שונים, הכולל את תפילת האישה

פרוייקט הגמר של המסלול לאמנות במכללת תלפיות עסק השנה בהתכתבות עם דמויות נשים מהתנ"ך. ההתכתבות עושה שימוש בקליגרפיה - כתיבת סופרים מהודרת של הכתב העברי, שמסורות הכתיבה שלו נמשכות לעבר הקדום של האומה. הקליגרפיה שולבה במסגרת ספר, שהוא עצמו מדיום בעל היסטוריה ענפה המתבטאת באפיונים אזוריים לכל פזורה יהודית ובקשרים לתרבות הסובבת.

הקליגרפיה העברית ותרבות הספר העברי שימשו כמצעים צורניים, חומריים וכאופן פעולה שאפשרו התכתבות של נשים צעירות מודרניות עם נשים המופיעות בתנ"ך. מתוך היטמעות בצורת הכתב ובתוכנו וצורת הספר והמבנה שלו - חיפשו הסטודנטיות את זיקתן למסורות קדומות ואת זהותן בזמן העכשווי. לאחר בחירת דמות נשית, כל סטודנטית חקרה טקסטואלית וויזואלית את הדמות שלה ופיתחה ספר אמן אישי הכולל גם העמדת טקסט ותמונה.

מספר דמויות נשיות חזרו ועלו בבחירת הסטודנטיות: חנה, מרים, רחל ורות אך גם דמויות כדינה, עדה וצילה. אף שיש דמויות שנבחרו על ידי מספר סטודנטיות כל יצירה שונה הן הביט החזותי והן בניתוח המימד הטקסטואלי.

עבודתה של **מורן חסון** עוסקת ברחל ומבוצעת במגזרות נייר מדיום ששימש גם אומנות נשית יהודית בדורות עברו וכיום. בעבודה מספר דפים במגזרת המחברים מסורות חזותיות הקשורות ברחל וסיפורים עכשוויים על אמא שלה רחל.

רונית אייזן-שור יצרה בעבודתה קופסא תלת-ממדית, מעין תאטרון שדה, המעמיד מחדש של משפט דינה ודורש מהצופה

בשעת הלידה ופסוקים הנוגעים למרים, כדי להאיר את דמות מרים בהקשר של לידה והבאת חיים.

מעין פרנקל בונה את באר מרים בצורת ספר הנראה כבאה עם טקסט שנלקח ממדרשים המתארים את חשיבותה של מרים לתהליך הגאולה ממצרים.

חן סלמון עוסקת בבתיה ובתנודתה מבית פרעה ליהדות תוך שימוש בשקפים ובשניות של התדמיות הנוצרות.

הודיה פנדל עוסקת בשרה כדמות הכמהה לילד ובהקרה הנדרשת לשם כך. היא קושרת את דמותה לפיוט "עת שערי רצון להפתח", פיוט לראש השנה הנוגע בניסיונו של אברהם ויצחק.

שיראל ניצן מתכתבת גם היא עם מרים תוך שימוש בציון דרכו היא מנסה לבטא את כח ההנהגה של מרים להעלאת אופטימיות ובחירתה בהנהגה פנימית לחרות למרות מציאות שונה.

הדר פוליטיס עוסקת בדמות יעל במסגרת ספר מאוייר המנסה להסביר את מעשה יעל לילדים.

חרות שפירא מתכתבת עם דמויות מרים וחנה באופן חזותי ובאופן של אודיו תוך נסיון להבין את תפילתן.

בתערוכה מוצגים גם ספרי הסקיצה והרצינון של כל בוגרת.

ד"ר דליהרות הלפרין, קולט זיו
מנחות ואוצרות התערוכה

אמה של מלכות

פסל עשוי עץ
העטוף נייר משי
וחוטי ברזל
190x80

בחרתי לייצג את דמותה של רות בזכות מידותיה המיוחדות כגיבורה העיקרית במגילת רות, בת של מלך וסבתא רבתא של דוד המלך, שושלת המלוכה שממנה יצא מלך המשיח. בגמרא (בבא בתרא צא, ב) מצוין כי רות המואבייה, שהגיעה לדרגת 'אמה של מלכות', ראתה במלכות נינה שלמה שנאמר "וישם כסא לאם המלך" נמצא שסיבלה והקרבתה של רות הביאו אותה לפסגת הפסגות של תיקון העולם, שכן דוד המלך נכדה, נושא את תקוות העתיד - המשיח שיצא מחלציו.

רות ניכרת במגילה בנוכחות מעשייה יותר מאשר במראיה. כאשר היא נמצאת הכל סובב סביבה, גם אם אין היא פוצה פה ומדברת, ומכאן הרגשתי שעבודתי צריכה להיות נוכחת וגדולה, יותר מאשר "מדברת". בחרתי ליצור דימוי של "כס מלכות" גבוה, כאשר החלק התחתון מורכב משלוש מדרגות העשויות מעץ בגדלים שונים בספירלה המדגימה את חייה שעלו מחייה הקשים והמפותלים של גיורת. לכן בחרתי בחומר טבעי, מינימליסטי, צנוע המסמל את שורשיה הנטועים באדמת ישראל של רות ואת אישיותה הצנועה. את מסע חייה המפרך של רות שהביאה לימים בזכות צניעות וחסד לתיקון העולם, ייצגתי דרך מדרגות הכיסא העטופות בנייר משי לבן עליו שכבת אותיות המתגלות רק דרך תאורת לדים את הפסוק "בעשר מאמרות נברא העולם" שאחד מהם זה הכתב (אבות ה:א). הכתב הינו אות הברית בין בורא עולם לבינו.

האמונה בבורא עולם "תמים תהיה עם ה' אלוקיך" (דברים יח:ג) מחבר אותנו גם לנשים המדהימות מהמקרא ולרות בפרט. העומק הקיים באותיות המהווה עולמות שלמים, כל אות כשלעצמה וכולן כקוד יחד, מהווה יחד עם הכיסא ניסיון לגעת בעומק החיבור בין אמונה ומלכות. תהליך העבודה המדיטיבי של הדבקת האותיות על הנייר יוצר חיבור וחיפוש לבורא עולם, שאיפה לרוח גבוה כמו תפילה יומיומית. החלק העליון-משענת הכיסא, בנויה מחוט ברזל הנמשכת כלפי מעלה בצורה של סולם, המדמה את שלבי עלייתה של רות עד לאמה של מלכות וכסמל להמשכיות השושלת וכתר המלוכה לעולמי עד.

רונית אייזן-שור

פסק דינה

משחקופסא:

טכניקות מעורבות

של עץ, עיסת נייר, חול,

מתכת, אקריליק

קופסא:

סגור – 26.5×26.5×26.5

“**ותצא** דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב **לראות** בבנות הארץ: **וירא** אתה שכם בן חמור החווי נשיא הארץ **ויקח** אתה **וישכב** אתה **ויענה**” (בראשית ל”ד:א-ב)

בעוד שפרשני התנ”ך נקטו בעמדה שהדגישה את האונס שעברה דינה עם פרשנויות שונות מדוע אונס זה ארע ומי אשם בו, אניטה דיאמנט בספרה “האוהל האדום” מעניקה לסיפור דינה פרשנות ייחודית ומקורית שמאירה באור חדש את האפיזודה התנ”כית ומחיה בה את הרגשות, הסערות, העצב והכאב. סיפור חייה של דינה עובר על הגבול הדק שבין עוצמה לחוסר אונים, בין עצמאות לקבלת הדין, בין יצר ההישרדות לייאוש קיומי ובין אהבה לתאוה. דיאמנט מאפשרת לדינה להשמיע את קולה ונותנת לה זכות דיבור.

בחרתי להתמודד עם סיפור פרשת דינה, במטרה להעלות למודעות, ברוח תקופתנו, את הקלות הבלתי נסבלת של ההשתקה, השתיקה והשקט שנשאר בתודעה. לאור המשך ההטרדות המיניות של היום ובעבור מודעות גדלה לצרכיה וזכויותיה של האישה, בחרתי להעניק לדינה משפט חוזר.

יצרתי משחק קופסא בו אני מזמינה את הצופה לבית המשפט, ברחבת העיה, כבית המשפט דאז, לבחון, לבחור להביע דעה ולהציג עמדה. כרטיסי המשחק עוסקים בעניינים משפטיים, ברוח המשפט העכשווי, תוך התייחסות לחמשת השחקנים בפרשה: דינה, יעקב, לוי ושמעון, שכם בן חמוה במהלך המשחק ייחשף הצופה ויכיר את הפרשנויות השונות סביב הופעתה של דינה בתנ”ך בהקשר לסיפור האונס.

בסוף המשחק אני מבקשת משוב והתייחסות מהצופה. עליו לבחור אבן בצבע לפי הגדרת המשחק ולהניח אותה על המאזניים. האבנים לא רק יצרו גל-עד לזכרה של דינה אלא מייצג חזותי נוסף מחוץ לקופסא (תרתי משמע).

רונית אייזן-שור

פסק דינה

כללים והוראות המשחק

מספר משתתפים:
לפחות 2 משתתפים

1. פתחו את הקופסא על ידי הרמת המכסה. עם פתיחת המשחק תתגלה רחבת עיר עתיקה. אתם נכנסים ל'משפט שדה' שתהיו שותפים לו וחלק ממנו....
2. מתחת למבנה הטריבונות מצויים קלפי המשחק. הרימו את שני הקלפים השייכים לדמות שבחרתם.
3. הקריאו כל קלף בקול לכלל המשתתפים. הקלפים מזמנים מפגש עם פסוקי הפרשה, פרשנויות וסוגיות משפטיות שונות.
4. נהלו דיון קצר בינכם וחישובו מהי עמדתכם המוסרית והביעו אותה.
5. בחרו באבן המייצגת את עמדתכם:
אבן אדומה (ימין) תסמל את בחירתכם בדינה כקורבן ששפכו את דמה.
אבן לבנה (משמאל) תסמל את בחירתכם שדינה הביאה על עצמה את שארע לה. הניחו את האבן על המאזניים.
6. בסיום המשחק החזירו את הקלפים למקומם מתחת לטריבונות וסגרו את הקופסא: תחילה סגרו את האוהל ושער העיר והשעינו דפנות אלו על הבאר. לאחר מכן סגרו את הטריבונות (המדרגות) ואחריהם את העמודים והמאהל. הניחו את המכסה.

נועה בן סעדון

מסע של תפילה

דיו ואקריליק
על נייר פבריאנו
125x100x70

בבואי לבחור דמות אישה מהמקרא חשבתי עם איזו דמות אוכל להזדהות בצורה הטובה ביותר. הסתכלתי על עצמי ועל ההתמודדויות שנקרו בדרכי והרגשתי שייכות לחנה הנביאה, אשתו העקרה של אלקנה ואמו של שמואל הנביא שתפילותיה הפכו סמל והטביעו חותם על אופי התפילה היהודי.

בחרתי לתאר בעבודתי את התהליך שעברה חנה. העבודה בנויה מחמישה דפים המגלמים את דרכה של חנה החל מתפילתה הראשונה בה היא מבקשת להרות, דרך השאלות ששואלת את הקדוש ברוך הוא, עד הרגע בו היא מתעברת ומסיימת בתפילת שמחה והודיה.

הטכניקה בה השתמשתי היא קליגרפיה, אמנות כתיבת טקסט בכתיבה נאה. עימוד צורת הכתיבה ותזרים כתיבת הטקסט על גבי הדף מהווה אמצעי להעברת תחושות ומסרים הקשורים בתפילה ובקשייה של חנה. בכל דף בחרתי להציג את הטקסט בדרכים המשרתות את אופי המילים, כמו מילות תפילה העולות לשמים, ודימוי של רחם המתאר את רגע התעברותה של חנה.

הדפים תלויים כך שהם נפתחים כספר המאפשר לקראו ברצף את סיפור חנה ובו זמנית לראות את כל הדפים יחדיו.

עדה וצלה

עץ, עיסת נייר,
שפכטל, דפי זהב,
תאורה פנימית
30x30x80

בחרתי לעסוק בשתי נשותיו של למך בן מתושלח - עדה וצלה.

למך היה האדם הראשון שנשא שתי נשים. המדרש מסביר שאת הראשונה, עדה, נשא לשם התענוג וסיפוק היצרים. לצורך כך השקה אותה בסמים שונים, על מנת שלא תיכנס להריון, קישט אותה והאכיל אותה במעדנים. צלה, האישה השנייה, הייתה לשם פרייה ורבייה. צלה הייתה מוזנחת ואבלה כאלמנה, וכל תפקידה היה להוליד את דור ההמשך של בעלה.

הפרדה זו למעשה גרמה לכל אחת מהנשים להוציא לפועל רק חצי מנשיותה, והכניסה את שתיהן לעצב רב. בעוד עדה המקושטת והמטופחת רצתה בכל מאודה ללדת ילדים ולגדלם, צלה רצתה אהבה ויחס מבעלה.

בחרתי לייצג את עדה וצלה תוך שימוש בחומרים המביאים לידי ביטוי את מהותן: את שמה של עדה, המזכיר את המילה 'עדי' (תכשיט) בחרתי לעצב בעיסת נייר ושפכטל - שני חומרים זולים - אותם ציפיתי בעלי זהב. החומר הפשוט והגשמי המצופה זהב מייצג את הפער בין היופי והזוהר החיצוני של עדה לבין הריקנות שחשה בחייה.

את צלה, שכל חייה חיה בצללים, בחרתי לייצג דווקא באמצעות אור המקרין את שמה על הקיר האחורי. ייצוג זה מבטא מצד אחד את חייה מאחורי הקלעים, ומהצד השני את עיסוקה בתפקיד הכל-כך חשוב של הולדת דור ההמשך וגידולו.

האור מתוך הצל וחומר הגלם הפנימי מתחת לזהב החיצוניות מהווה יחד את השלמות הנשית הפנימית אליה יש לחתור.

ותלבש אסתר מלכות

צבעי אקריליק
על נייר פבריאנו
100x70

בחרתי בדמות אסתר המלכה, דמות אישה המהווה חלק עיקרי בסיפור ומתפקדת כעמוד תווך להתרחשות הגאולה במגילה. אסתר המתוארת בצניעותה ובחכמתה, רוקמת תוכנית הצלה לעם היהודי בימי גזרת שמד בתקופת האימפריה הפרסית. זוהי דמות אישה יחידאית שגורל עמה תלוי בה, היבט שהביאה אותי להבנה כמה עוצמת בחירה ניתנת בנו לפעול בעולם. אפשר לקרוא את סיפור המגילה כאנושי לגמרי בו אין התערבות אלוקית (ואכן שם השם אינו נזכר במגילה) אבל בתשומת לב רגישה לפסוקים, נראה כי לדמויות ניתנת מרחב פעולה שבו הרצון והבחירה שלהן מתגלה ומלמד על אופיין הפנימי ואמונתם.

העבודה נקראת מהמסד כלפי מעלה: היא מתחילה מנערה צעירה, פשוטה, צנועה, כנועה ופסיבית המנוהלת בידי אנשי החצר וצו המלך - כחומר גלם פרום. אך אסתר עוברת שינוי. המעבר החד שנוצר בין פסוקי המגילה מלמד אותנו על בחירתה של אסתר. היא הופכת לאישה אקטיבית הרוקמת את חייה וחיי עמה. הפסוק המכונן שאומר לה מרדכי "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות" מהווה את נקודת השינוי ולכן ממוקם כמסגרת לעבודה - מסגרת הסיפור.

העבודה נעשתה כדף שטיח, אלמנט עיטור מרכזי בכתבי יד של ימי הביניים. הפסוק, כמקובל בדפי שטיח, תוחם את התמונה ויוצר קשר הדוק בין טקסט ותמונה. הדימויים נלקחו מעיטורי שטיחים פרסיים כדי ליצור קשר למוצא האתני שבו מתרחש סיפור המגילה. הצבעוניות נבחרה בשל תאורה של אסתר מהגמרא כירקרוקת. טכניקת גלגולי הנייר מייצרת משחקי גבהים שונים על המצע - תנועה בין רבדים שונים הקיימים בסיפור. התנועה היא של העלאה מהחלק התחתון לעליון, מהחלק הלא מעובד אל העשוי. כח הבחירה הוא שנושא מעלה את ההתקדמות וההתרוממות להשלמת התמונה.

שברי תפילות

מיצב בחדר

עם עמוד תפילה

חומר:

נייר פרגמנט

ותאורה תחתונה

185×100

רגש, מהו רגש? אפשר לתכנת רגש?

רגש הוא זורם, הוא דינמי, הוא משתנה במהירות כמו החיים בארץ שלנו, כמו החיים בשנה החולפת, כמו מגיפה מתפשטת. הטבעיות שבה הרגש משתנה היא אותה הטבעיות שבה דברים קורים כאילו במקרה, אבל תמיד מכוונים.

העבודה עוסקת ברגש המשתנה, בין בלבול והסתר פנים לבין שחר שמתחיל לבקוע מהתפילה הפנימית האישית. זוהי תפילה הבוקעת מחדרי הלב, כזו שלא מתוכננת ברגעי משבה, תפילה שלא כל מילה מובנת בה, בדיוק כמו תפילתה של חנה "רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע" (שמואל א' א:יג). עבודתי עוסקת ברחל אימנו, אסתר המלכה וחנה. בחרתי להתמקד בשלושת הנשים הללו שחייהן היו מלאי עליות ומורדות ואשר חוו תקופה של שפל, בלבול וקושי ואשר בזכות תפילתן הצליחו לעלות מעלה. המכנה המשותף של כולן הוא עוצמה נשית, חיבור לאידיאלים גבוהים, נחישות וחיבור הפנימי לכוח התפילה. הפרויקט האישי שלי משלב את מקום השבר האישי שלהן עם נגיעות הרגש שלי, ושל כולנו: בין חוסר אונים וחוסר וודאות לבין תחושה של תקווה והתחלה חדשה.

הצבעים בהם בחרתי להשתמש בעבודתי מדגישים את הפרדוקס הקיומי שלנו בין הבנה "שהחיים הם לא שחור ולבן" לבין הרגש שאנו חווים במצב של קושי כאשר הכול שחור וקודה. האור המבקיע מסמל קרן אור שאם נאחז בה, נבחין כי השחור האבסולוטי יהפוך ללבן מנחם ומרגיע.

רחל מגנה על בניה

6 מגזרות נייר,
נייר פבריאנו 240 גר'
42x30

בחרתי בדמות רחל אימנו כי כיום, בהיותי אם, נגע בי המקום שבו רחל המאופיינת כאחת מארבעת האימהות, למעשה מעולם לא זכתה לגדל את ילדיה. עם זאת היא מתקיימת בתודעתנו כאם המגוננת על בניה גם היום.

בחרתי בדימויים הקשורים ברחל כדוגמת קבר רחל המייצג את רחל המחכה לשיבת הבנים על אם הדרך. בחרתי לשלב זאת עם ייצוג סיפורים עכשוויים של חיילים שנוצרו במבצע "עופרת יצוקה" של רחל הבאה להנחות את הבנים ולשמור עליהם.

הביצוע נעשה באמנות יהודית נשית מקובלת של מגזרות נייר.

יצרתי מספר דפי מגזרת שיש בהם חשיבות גם לחללים שבין הניירות אשר בעיניי מתקשרים גם לחייה של רחל ורומזים לחללים שלא התמלאו, שכן כל חייה היא חיכתה לילדים ובעצם חייה כאם לא התממשו.

ואותיות פורחות

באוויר

קרטון, בריסטולים,

חוט ברזל, חוטים, תאורה

200x70x70

בעבודתי בחרתי להראות מהו כוחה של תפילה ולנסות ולהנכיח כמה כוח עצום וגדול גלום בתפילה. נאמר "אין תפילה שחוזרת ריקם" (ברכות לב, ב). גם אם לא תמיד אנו רואים את פעולתה, יכולה התפילה להשפיע גם אם לעיתים ניווכח בכך רק אחרי שנים רבות.

בעבודה בחרתי את דמותה של חנה שהייתה אשתו של אלקנה ואמו של שמואל הנביא. חנה היא גם אחת משבע הנביאות המוזכרות בתנ"ך. תפילת חנה שהתפללה לה' לפרי בטן, נענתה כשנולד לה בנה שמואל הנביא, לאחר עשר שנות עקרות. תפילת שמונה-עשרה, תפילת העמידה הנאמרת שלוש פעמים ביום, מבוססת על תפילותיה שנאמרו בלחש על-פי הכתוב "וחנה היא מדברת על ליבה" (שמואל א' א:ג)

ביצירה בחרתי להראות את כוחה של התפילה ע"י המילים והאותיות כדי להמחיש ולתת דגש על כך שלכל מילה ואות יש כוח, עומק ומשמעות. יצרתי אותיות תלת מימדיות העולות ופורחות כלפי השמיים, נושאות את הצפייה והתוכן הגלום בהן. האותיות הפורחות באוויר מהוות ייצוג לאותיות שמאירות באור חזק ומשתקפות בחלל ומגיעות עד לכיסא הכבוד.

דופק אין סופי

דיו על נייר לבן
26x600

"אפרת, זו מרים. למה נקרא שמה אפרת? שפרו ורבו ישראל על ידיה" (שמות רבה)
תיאור זה של מרים הנביאה, אחת משבע הנביאות של ישראל, המתאר אותה כמי שבזכותה עם ישראל הצליח להבטיח את המשכיותו וקיומו היה הסיבה שבחרתי ליצור עבודה בהשראתה.

אישיותה של מרים מתוארת דרך המדרשים כבעלת אומץ ועמידה איתנה על עקרונותיה. מרים ניצבה שלוש פעמים מול קשיים שאיימו למנוע את קיום העם: מול אביה, מלך מצריים והיאוא. מרים ניצבה מול אביה עמרם לביטול הגזירה בה ציווה את הגברים לגרש את נשותיהם. בכך המשיך קיום העם ונולד גם משה רבינו. מרים גם עמדה מול פרעה. תרגום יונתן מציין שהיא אחת המיילדות ומופיעה בשם "פועה", על שם היותה פועה לתינוקות בקולה הרך ומרגיעה אותם. למרות גזירתו של פרעה למיילדות לא לילד את הנשים העבריות במצריים, ותוך סכנה ממשית לחייהן, המשיכו המיילדות יוכבד ומרים, לילד את הנשים.

לבסוף ניצבה מרים לוודא שהגאולה תמשך ולמשה בתיבה ימצא מי שיגן ויבטיח את קיומו.

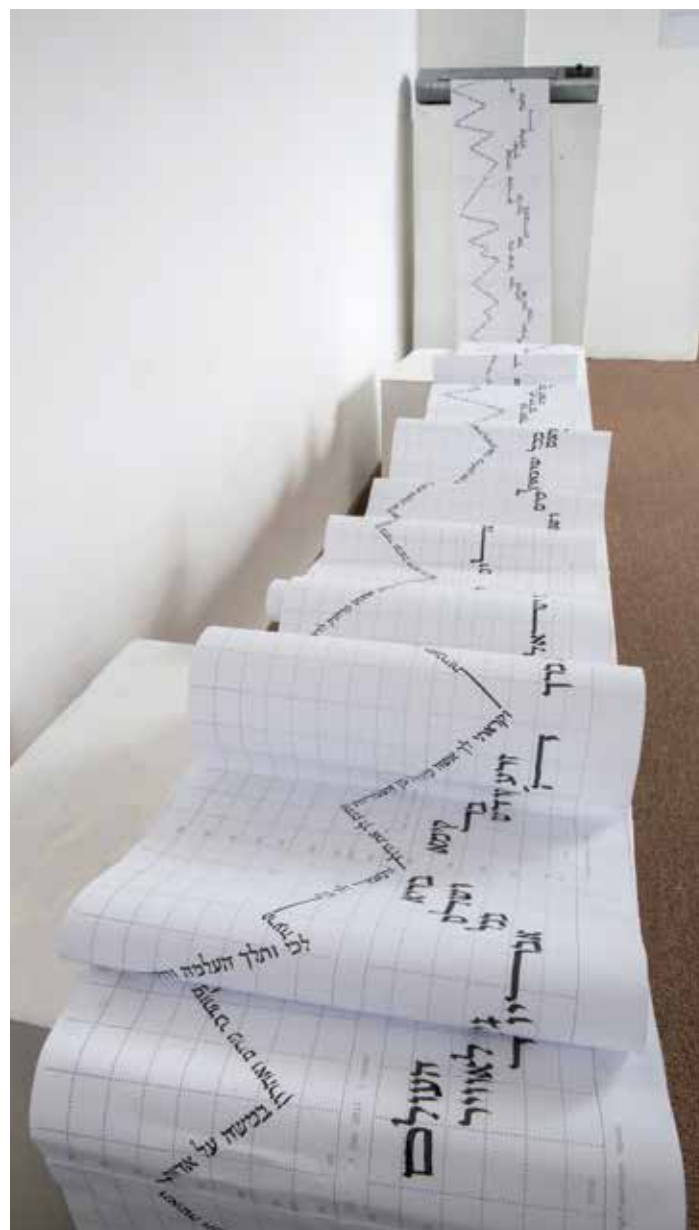
בחרתי לשקף את דמותה של מרים ע"י מוטיטו לחבר בין הקדום לעכשווי.

הלידה הינה אחת החוויות המשמעותיות והמרגשות ביותר שאישה חווה בחייה. לאחר תהליך של ציפייה והתרגשות מגיע הרגע המיוחל והבלתי צפוי, כאשר הדבר היחיד הידוע הינו שאין לידה אחת דומה לקודמתה.

בהשראת פלט המוטיטור עליו מדפיסים את דופק האם והתינוק, יצרתי שני רבדי כתיבה קליגרפית: העליון מורכב מפסוקי התורה בהם מתוארת דמותה של מרים בהקשר של לידה ויצירת חיים. בשני מתחתיו, רשומה תפילת היולדת בשעת לידתה, המדגישה את חשיבות התפילות והתקוות של האם בזמן ההריון ללידת תינוק בריא וצדיק שילך בדרכי האבות והאמהות.

המוטיטור בעיני מסמל את הדופק האין סופי של עם ישראל, עמו הדפים נקשרים כשרשרת דורות ארוכה כאשר כולנו בצפייה ללידה המיוחלת ויציאת התינוק לאוויר העולם. העבודה מסמלת באופן מטאפורי את המשכיות קיומו של עם ישראל.

בין חושך לאור

שמן על בד

42×32

קופסא קאפה

בפרויקט זה בחרתי לעסוק בדמותה של מרים הנביאה. מרים תופסת מקום חשוב כמנהיגה וכנביאה לדורות. בדרכה המיוחדת השפיעה על משפחתה ועל עתידו של עם ישראל בגלות מצרים.

רציתי לשקף את אמונתה של מרים הנביאה שניצבת מרחוק וצופה על אחיה משה במה שנראה כרגע הרה אסון. אולם מרים ניצבת לחזות בהתממשות הנבואה, לפיה משה עתיד לגאול את עם ישראל ומצפה לראות באיזו דרך תתגלה נבואתה.

כדי להעביר את התחושה הזו של בטחון האמונה גם כאשר עוד לא ברורה התגשמותה בעת חושך, בחרתי לתאר דמות העומדת בחשכה דרכה בוקע האור המאיר מתוכו כלפי חוץ המשקף תקווה ואופטימיות.

בין הנסתר לנגלה

רישום בטוש וחריטה על שקף

במיכל זכוכית

10x22

העין האנושית היא אחת מפלאי הבריאה המעניקה לנו יכולת התבוננות על העולם והאנשים בו. העין היא הכלי הראשוני באמצעותו אנחנו חוקרים את הסביבה ומסיקים מסקנות על הנעשה בעולמנו. אבל לא כל מה שאנו רואים הוא אכן המציאות. אנחנו מתבוננים באנשים, במצבים והתנהגויות ומסיקים מסקנות על אותו אדם על פי מראה או התנהגות ומעשה כזה או אחר וכך יוצרים עליו מצבור דעות.

הדמות בה בחרתי היא בתיה, נסיכת מצרים ובת המלך פרעה. דמות זו מצטיירת לנו לרוב כדמות מצרית שנקלעה למצב בו מצאה תינוק והחליטה להציל אותו ולטפח אותו לצורך עצמי. לאורך הסיפור בתורה בתיה מכונה "בת פרעה", כינוי הממקד את ההתבוננות עליה כגויה חסידת אומות העולם. חז"ל מספרים נקודת מבט אחרת - בת פרעה ירדה ליאור כחלק מתהליך גיור בו בחרה. היא מכונה בת ה' - בת-יה ונחשבת כאימו הממשית של משה. מכאן למדים שלא הייחוס המשפחתי הוא שקובע ולא המראה החיצוני - "אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו" (אבות ד, כ). אנו מגלים שבתוך דמותה של בת פרעה מסתתרת דמות מדהימה וגדולת מעלה שמעשיה מביאים אותה להיות בת-יה.

בעבודתי ניסיתי לשקף (תרתי משמע) באמצעות שקפים את הנסתר, הדורשות מאיתנו התבוננות מעמיקה כדי לגלות את הרבדים הפנימיים והאמיתיים. ייצגתי זאת בהשתקפות של דמותה המצרית ואורחות חייה המצרים של בת פרעה בד בבד עם השתקפות של ההיבטים היהודיים שבדמות.

הגיבורה יעל

ספר עם 13 עמודים,
נייר מסוג בריסטול, אקורדיון
דיו על בריסטול, ציפורן,
צבעי מים
עבור הכריכה:
קרטוני ביצוע, בד
29.7×42

בפרויקט שלי בחרתי להנגיש את סיפורה של יעל אשת חבר הקיני עבור ילדים באמצעות כתיבה ואיור של ספר ילדים המספר את מעשה הגבורה של יעל נגד סיסרא.

בסיפור המקורי אנו שומעים על אם סיסרא המתייסרת על מות בנה ומצד שני נחרדים מהאופן בו יעל מבצעת רצח אלים. בכתיבת הסיפור ואיורו, מצאתי אתגר בחיפוש הדרך לגרום לילדים להבין את גבורת יעל ולעכל את מעשיה.

האיורים משמשים כלי להבנת הסיפור עבור הילד בזמן שמקריאים לו את הטקסט. השתדלתי ליצור דמויות עם הבעה ברורה וחד משמעית כדי להגדיר בברור את תחושת הדמות באותו הרגע. לאורך הספר סיסרא מוצג בשחור לבן כדי לחדד ריחוק ולמנוע חיבור לדמות אשר תאפשר אמפתיה כלפיו בעוד יעל מתוארת בצבעים.

בחרתי בעיצוב קליגרפי שעשה שימוש בעט בעל חודים מפוצלים היוצר תזרים כתב שאינו בעל קצב קבוע. השימוש באופן כתיבה זו נועד להעביר את התחושה שהסיפור קרה לפני שנים רבות, שחיקת האותיות מתכתבת עם סרטים ישנים אשר הפריימים שלהם מדי פעם קופצים ונתקעים ומשאירים נקודות שחורות מפוזרות לאורך התמונה.

הכתיבה בספר כיאה לסיפור מלחמה - בצבעי שחור ואדום.

בד הכריכה נבחר בגלל צבעו הלבן העתיק ודוגמת המדרגות שבו, האופיינית גם לעיטור עמודים בבתי כנסת והיכלות תורה כבית כנסת כורזים בצפון הכנרת. הכריכה מחזקת את התחושה של דבר עתיק ותורמת למיקום הסיפור בעבר העם.

עת שערי רצון

עט פחם ועפרונות

נייר קנסון

A4

בחרתי בדמותה של שרה אמנו מתוך הפיוט עת שערי רצון, שנכתב ע"י רבי יהודה בן-שמואל אבן-עבאס במאה ה-12 ונאמר בתפילת ראש השנה. הבית השלישי של הפיוט מתאר את עקדת יצחק מצד ההקרבה וההחמצה של שרה את האימהות שנוצרה מתוך נס, באופן שנוגע עמוק בלב. הפרויקט נוצר בכתיבה קליגרפית בה הטקסט באופן העמדתו יוצר ציור בעל משמעות.

שרה איננה מוזכרת בתורה בהקשר לסיפור העקדה. ולעומת זאת, הפיוט המתבסס על מדרשים מבקש להנכיח אותה, את דמותה כאם אוהבת וכואבת אשר נותרה מאחור. בקהילות רבות במרוקו פיוט זה היה נאמר בזמן הלידה, מתחילת צירי הלידה ועד לידת התינוק, לעתים בליווי תקיעות שופה.

הפרויקט שעוסק בנשים בתנ"ך, נולד בצל של מגפה עולמית, של בלבול גדול. לפעמים, אני מנסה לדמיין איך הייתה מתוארת המציאות שלנו כיום אילו היא הייתה סיפור תנכ"י. מי היו הדמויות שרוקמות את הסיפור? איזו גאולה הייתה זורחת מעל הכל וגורמת לנו לראות את התהליך, להבין אותו קצת יותר?

בעבודת סמינריון במסגרת הלימודים, בפרויקט שנקרא 'אמץ' חלל', חברתי ואני נפגשנו עם ברוך בן יגאל, אב שכול לבנו היחידי, עמית, שנהרג בפעילות מבצעית, בדומה ליצחק הנעקד. בכל פעם כשיש בשורה נוספת של אובדן עבור הארץ הזו, אני מוצאת נחמה בניגון הזה ובמילותיו. אני מרגישה את שרה, האם הראשונה מבין ארבעת האימהות, עוטפת בחיבוק ובחמלה את הנשים כולן, את האימהות אחריה רבקה, רחל ולאה. שרה. שירה. ניגון של נשים, עקוב מדם, שממשיך עד היום.

שִׁיחוּ לְאִמִּי כִּי שִׁשׁוֹנָה פָּנָה, הִבֵּן אֶנְשֵׁר יִלְדָה לְתִשְׁעִים נְשָׁה -
הָיָה לְאִשׁ וְלִמְאֻכָּלֶת מָנָה. אָנָּה אֶבְקֶשׁ לָהּ מִנְחָם אָנָּה?
צַר לִי לְאִם תִּבְכֶּה וְתִתְפַּח!

בתפילת ראש השנה, כשעם ישראל מנגן את הפיוט, הוא מבקש בליבו שנה חדשה. שנה שבה לא יהיו עוד עקדות יצחק. שנה בה המולדת לא תהיה מזבחה. שלא תהיה עין בוכה ועולם ללא ירח. תפילה ומשאלה של אימהות, של נשים צדקניות שבזכותן עתידין ישראל להיגאל. תפילה של אימהות שהפכו את הפיוט הזה לפיוט של לידה, של בקשה להביא לעולם חיים חדשים.

וְאָמַר לְצִיּוֹן בָּא זְמַן הַיְשׁוּעָה; יְבוֹן וְאֵלֶיהָ אֲנִי שׂוֹלֵחַ.

מים מעוררים

מלט, עץ, נייר,

צבעי מים

מחומש 43x40x40

בחרתי ליצור בהשראת דמותה של מרים הנביאה. בחרתי ליצור ספר בצורת באר כהתכתבות חזותית וטקסטואלית עם באר מרים שהייתה מלווה את בני ישראל במהלך ההליכה במדבה. מאחר ועל פי מדרשים באר מרים הייתה בצורת מחומש, בחרתי בצורת המחומש ולא בצורת באר עגולה.

בחרתי ליצור בחומרים טבעיים ליצירת הבאר: בבטון, חומר גולמי ובסיסי בחיינו כיום שבעוצמתו הינו חומר קרוב לסלע. החומר מסמל גם את עוצמתה של מרים והיותה אישה עוצמתית שהגנה על אמונתה ועמה.

בתוך הבאר ישנם מים אותם ניתן לראות מתחת לפרספקס המונח על "פי הבאר". בדפנות, יש שבירי מראה כסמל לכך שאומנם משה אחיה של מרים היה אספקלריא מאירה אך גם היא הייתה אספקלריא, גם היא קיבלה את הנבואה, אף לפני שמשה נולד.

דפי הטקסט השוכבים מעל הפרספקס, מכילים קטעים מסיפור גאולת עם ישראל במצרים על פי מדרשים. בעוד בפשט הסיפור המקראי אין כמעט איזכור למרים בהקשר הגאולה, במדרשים ניכר כי דמותה בולטת מאוד ובזכותה עם ישראל ניצל. היא ששיכנעה את אביה לחזור לאמה לאחר שציווה על בני ישראל לגרש את נשותיהם כדי להמנע מאסון הציווי של פרעה. היא ניצבה מולו בטענה שבעוד שפרעה גזר על התינוקות הזכרים הוא גזר על כלל התינוקות. היא שהמשיכה ביילוד הנשים והייתה מנהיגתן כאשר עודדה אותן לבוא אל בעליהן ולהמשיך את התולדה של עם ישראל והיא שניצבה להגן על אחיה כשהושם ביאור.

שער הלב

שמן על בד,
ארבעה ציורים

בדמויות אותן אני מייצגת, חנה ומרים הנביאות, בחרתי בגלל נושא התפילה שאיתן הן מזוהות, נושא הקרוב ללבי שאיתו רציתי להתמודד. חנה ומרים מבטאות בעיני רבדים הפוכים בתפילה אך שני רבדים אלו מתחברים יחדיו ויוצרים על כפל משמעותם, את משמעות התפילה עבורי.

חנה מבטאת בעיני רובד של כאב וצעקה שיש בתפילה, תחנן עוצמתי שדורש מה' למלא את החיסרון ולרפא את הכאב. זהו מקום שמשתרף את ה' בכאב ושפונה לה' בבחינה של "הגיעו מים עד נפש", למרות שהוא נאמר ללא קול. מרים מבטאת בעיני רובד של הודיה ואור שיש בתפילה. אמונה עוצמתית ותחושה של חסד ורצון להודות ולה' ולשמוח עם ה' בטוב שיש לי, באור שהוא נתן לי, בקול, מחול ונגינה.

חנה ומרים מביעות קשר עמוק ועוצמתי לה'. עוצמה של כאב ועוצמה של הודיה ששילובם הוא מהות תפילה בשבילי. בכל תפילה יש מקום גם לכאב וגם לאור תפילה מבטאת קשר ודיבור עם ה'. היא מבטאת את החיבור לאין סוף ברוך הוא. כאשר אדם נמצא בקשר עמוק עם בוראו, מאמין בטוב ה' ובאהבת ה' האין סופית והבלתי תלויה, הוא מסוגל להביא גם רובד של צעקה וכאב מול ה', ולדרוש ממנו שירפא וימלא את החיסרון. במקביל הוא יכול להודות ולשמוח עם ה', בצורה עוצמתית ועמוקה, ולראות כמה ה' מטיב עם האדם ואוהב אתו.

חנה ומרים שתיהן נקשרו עבורי עם מים: מרים בגלל שירת הים ובהודיה הגדולה, וחנה בגלל הדמעות והמחנק שהגיעו 'מים עד נפש' לכן בחרתי בעבודתי להשתמש בגוונים של כחול שמסמלים ומתחברים עם מים וגם עם שמים-תפילה: "תכלת דומה לים ים דומה לרקיע ורקיע הוא דומה לכיסא הכבוד" (בבלי סוטה יז, א).

בחלק מציורי שילבתי אותיות בטכניקה של קליגרפיה. אותיות מסמלות בעיני תפילה, משהו שמימי. ביהדות יש התייחסות עמוקה לאותיות, הן אוצרות הרבה סוד. הן מבטאות עבורי חיבור בין שמים לארץ. היצירות עומדות זו מול זו, ו"מדברות" ביניהן, שיח וחוויה של רבדים הקיימים בקשר ובתפילה עם בורא עולם.

